ABECEŁA

ARBA

LEMENTORUS

DĖL

MAŻU VAJKEL'U

SURAŠЇTA

par

Kunįgą Antaną Juškevičę.

Kaštůja šeši grašej.

WILNIUJE.

SPAUSTUWI JOZAPA ZAWADZKI.

1863

Rękopism pod tytułem «*Abeceła* arba *Lementorus*» przejrzałem i nic przeciwnego wierze ś. katolickiéj nieznalazłem, ale owszem uznaję być pożytecznym dla młodzieży i godnym druku. Wilno dnia 21 Lipca 1862 r.

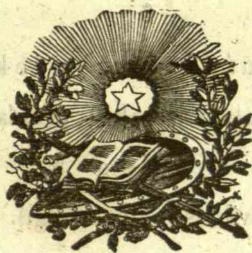
X. *Ciechanowski*, ś Teologii Magister
Nauczyciel Religii Wileńskiego Progimnazium.

Niniejsze świadectwo zatwierdzam. Wilno, Lipca 21-go dnia 1862 roku.

Za Biskupa, Prałat, Kustosz Katedry Wileńskiéj,
Officiał X. *Antoni Żyszkowski.*

Za pozwoleniem Cenzury 30 Lipca 1862 roku. Wilno.

Roᴅbalsės ᴅiᴅ̇ośas.

A Ą B C Ċ D Ḋ E Ę G
I J K L Ł M N O P R
S Ṡ T U Ů V Z Ź Ż.

Roᴅbalsės mażośas.

a ą b c ċ ᴅ ᴅ̇ e ę g i j k l ł
m n o p r s ṡ t u ů v z ź ż.

Pirma użDůtė arba lekcija.

Saubalsės (vocales) prastas.

a e i o u

Dvibalsės (Diphtongi).

au ů (uo)

Antra użDůtė.

Gaunas (consonantes).

B b — Bo ba.
C c — Ca ca.
Č č (Cz, cz) — Če, čė sas.
D D — Du Da, DůDa, Dau ba bu Da.
Ḋ ḋ (Dż Dż) — Ḋu vu, ḋo va ḋuag smas.
G g — Ů ga, au ga.
J j — Jau ja, jo ju, bi jau.
K k — Ko ja, ka ba.
Ł ł — Ła ba, ba ła.
M m — Ma ma, më ła.
N n — Na mo, nů ga, Dů na, gana.
P p — Pa pa, pa na, po ni.
R r — Ro pė, ro na, gi rė.
S s — Sa ła, si ła, so Da, kasa.
Š š (Sz sz) — Ša ka, ša ła, šau Das, Du ša.

T t — Ta ᴅa, a ᴅa ta.
V v — Va ga, va la, vi sa.
Z z — Zo va ᴅa, zau na.
Ż ż — Ża ra, żo lė, ve żu.

Tręča użᴅůtė.

Saubalsės nosinės.

Ą ą, Ę ę
Ką sa ka? Ką ᴅa ra?
Šę va sa rą.

Saubalsės:

ï (ij), ė (ie), ë (ie), ę (ę ištark kajp ia, arba kajp ea).
Gï vas, gï ju, sa kï ti, ᴅa rï ti;
Bė ᴅa, bė ga, vë na, ᴅë na, ᴅę ši nė, kę tu ri.

Kętvirta użᴅůtė.

Żoᴅaj iš trëju ir kęturu skëmenu (syllabarum).

Ba ła na, ᴅo va na, gi mi nė, ma ło nė, na gi nė, se no vė, gą ᴅi nė, kę pu rė, ka-ru na, mo ti na, mo ti ne lė, se su te lė, ma żu lė lė.

Penkta użᴅůtė.

Żoᴅ̇aj, kuŕu skëmenůse saubalsė stov tarp ᴅvëju gauᴅ̇u.

Bar bė, bał sas, ᴅar bas, żar ᴅas, ᴅar żas, żir gas, šir mas, jun gas, var gas, sap nas, kał ba, sal ᴅi, nak tis, šał ta, gał va, teš ła, ᴅir va, gan ᴅa.

Gar bė Tau Ponė Dëve!

Sęšta użᴅůtė.

Żoᴅ̇aj, kuŕu skëmenis prasiᴅėᴅ ᴅvëm gauᴅ̇om.

Bro ma, bra sta, bło ga, ska ra, spi na., grì na, jutri na, grażus, żmo gus, kła nas, bjaurus, pjuk łas, gru ᴅas, blu ᴅas skï stas.

Septinta użᴅůtė.

Skëmenis su trimis gauᴅ̇omis.

Stip rus, żvir minnk štas, pau kštis, blïs, buk štas, pir štas, żirklės, ᴅrož lės, svam ba łas, skam ba łas.

Skam ba skam bu tis to li mo je gi ŕo.

Aštunta użᴅůtė.

Skëmenis prasiᴅėᴅantiš nu saubalśu.

Ak mů, ak mens, ak me ńuj, su ak me ni-

mi, ar ba, ar ti, ag lė, ar mů, el ᴅi ja, ap ᴅaras, at gin ti, ił gas, in ᴅas, il sis, at il sis, oż ka, ůš vis, ug nis, aug štas.

Dęvinta użᴅůtė.

Jau jo ja Jo nu kas jau tę l'u jëš ko ti, jau nas, jau ni kis, jo jam, jëms, su jejs.

Dęšimta użᴅůtė.

Skëmenis, pasibajgantis ant gauᴅos j.

Aj! ej! uj! oj! ej nu, ap ej nu, aj škus, bajmė, baj sus, ᴅaj na, ᴅaj łus, gaj ᴅis, kaj rė ranka, kaj ma, mej lė, pej lis, raj tas, rejka łas, šejmi na, vaj kaj, zujkis, żaj bas, grej tas.

Vënůlikta użᴅůtė.

Skëmenis su kęloms gauᴅoms.

Bran gus, ᴅan gus, płunk sna, knį ga, żvajgżᴅė, żvirg żᴅas, girgżᴅ, čirkšt, čiršk, čaušk, ᴅrożk, graużk, łaużk, błokšk.

Dvilikta użᴅůtė.

Minkštošas gauᴅas.

B́ b́ arba bi—Bi jau, bė ᴅos, łab́au sej, su ło b́u.

C ć... ci — Ce łas, ku ćus, ku ćaus, ku ćuj, Šven ta Traj ća.

Ċ ċ... ċi (Cz cz... czi) — Ċistas, ċė pas, moċę ka, ċo naj, jau ċo, jau ċuj, su jau ċajs.

D ᴅ́... ᴅi — Dë na, ᴅė ᴅė, ᴅeᴅu, ᴅ́ał na, ᴅ́a głas.

Ḋ ᴅ̇... ᴅi (Dż ᴅż... ᴅżi) — Ḋau nu, ᴅ̇ustu, ᴅ̇ova, ᴅ̇aug smas.

Trilikta użᴅůtė.

Ǵ ǵ... gi — Gę ras, ᴅ̇au ǵůs, su ᴅal ǵu, ant ku ǵa.

Ḱ ḱ... ki — Ḱau ras, ḱau šis, su puj ḱu zujḱu.

Ĺ l'... li — Lë żu vis, su ᴅi ᴅe l'u ar kl'u, l'au nas l'auki tes.

Ḿ ḿ... mi — Mė sa, stu ḿu, su kur ḿu, katė ḿauja, ḿo vė.

Ń ń... ni — Nič nė kas, su me ᴅi ńu, ren ti ńu.

Ṕ ṕ... pi — Ṕė ᴅa, temṕu, su kumṕu.

Ŕ ŕ... ri — Rë šu tas, rë bus, a ŕu, tu ŕu, kuŕo, vi tu ŕo.

Ketu ŕolikta użᴅůtė.

Ś ś... — Bu śu, ᴅů śu, apsi śau śu, ᴅėl Sta śa, ᴅėl Ja śa.

Ś ś... śi (Sź sź... szi) — Śoks, śë nas, śau ᴅas, śurpst, śupinïs.

Ť ť... — Tė vas, tę tu tė, ťanaj.

V́ v́... vi — Vëna vėra, ᴅėl Lë·tu v́o, su Łatv́u.

Ź ź... zi — Vi źus, vej źu.

Ż ż... żi — Żëᴅas, żo gas, żo bris, żu ŕu.

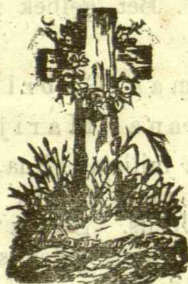
Penḱolikta użᴅůtė.

Pamokinims.

Ank sti kęl kis, at si kė lęs par si że gnok saki ᴅamas:

Varᴅan Dëva Tėva † ir Su naus † ir Dvaśas Śventos †. Amen.

Potam nusi prausk, pasirėᴅik ir atsikłaupęs kalbėk po te ŕus żegnoᴅamos.

Varᴅan Dëva Tėva †, ir Sunaus †, ir Dvašas Šventos †. Amen.

Małᴅa Vëšpatës.

1. Tėve musu, kurs asi ᴅangůse, švęskës varᴅas tava. 2. Atejk karalïstė tava. 3. Buk vala tava kajp ᴅanguj tajp ir ant žęmės. 4. Důnas musu visu ᴅënu ᴅůk mums šenᴅën. 5. Ir atłajsk mums musu kalčas kajp ir męs atlajᴅam savëms kaltëms. 6. In ne vesk mus į pagunᴅinimą. 7. Bet gęlbėk mus uůg pikta. Amen.

Pasvęjkinimas Gabrielaus Ajńoła Panas Marijas.

Svejka Marija milistas piłna, Vëšpats su tavimi, pagirta tu tarp moteru ir pagirtas vajšus živata tava Jezus. Šventa Marija, motina Dëva, melskës už mus grėšnus nu ir vałanᴅo smerča musu. Amen.

Suᴅėjims Apaštału.

1. Tiḱu ing Dëva Tėva visagalintį, Sutvęr tojį ᴅangaus ir żęmės.

2. Ir ing Jëzusą Kristusą, sunų Jo vënaj tįjį, vëšpatį musų.

3. Kursaj prasiᴅėja iš Dvaśas Šventas, gimė iš panas Marijas.

4. Kentėja po Ponsku Piłotu, nu kriżavotas numirė ir pałajᴅotas.

5. Nużengė ing pekłas, trečą ᴅënąkėlësi iš iš numiruśu.

6. Użżengė ant ᴅangaus, seᴅ po ᴅęšinę Dêva Tėva visangalinča.

7. Iš tęn atejs suᴅïti gïvus ir numirusus.

8. Tiḱu ing Dvaśą Šventą.

9. Šventą Bażnïcą visur asantį, šventuju ᴅraugïstę.

10. Grėku atłajᴅimą.

11. Kuna iš numiruśu prisikelimą.

12. Ir gïvenimą amżiną. Amen.

Dęsimtis Dëva Prisakimu.

Aš asmi vëšpats Dëvas tava, kurs tavę išveᴅau iš Ajïpta żęmės, iš namu nevalas.

1. Ne turėk svętimu Dêvu prëš manę.
2. Ne imk varᴅą Vêšpatës Dëva tava vełtuj.
3. Atmink šventą ᴅëną švęsti.
4. Šenavok Tėvą ir motiną savą.
5. Ne użmušk.
6. Ne svetmoterauk.

7. Ne vogk.
8. Ne kalbėk netejsej prėš artimą tavą.
9. Ne gejsk moters artima tava.
10. Ne gejsk nej tarną, nej tarnaj tės, nej jautį, nej asiłą, nej jokį ᴅajktą kas jo ïra.

Du ᴅiᴅausi prisakimaj mejlės.

1. Mïlėsi Vëšpatį Dëvą sava iš visos širᴅës sava, iš visos ᴅušas sava, iš visos galės šava, iš visos ᴅumas sava.
2. Mïlėsi artimą sava kajpo pats savę. Tůse ᴅvëjůse prisakimůse užsiłajka visas zokons ir pranašaj. Ką norite, kaᴅ jums žmonis ᴅarïtu, ir jus jëms ᴅarïkite, vo ką norite kaᴅ jums ne butu ᴅarïta, tajp ir jus kitëms neᴅarïkite.

Penki prisakimaj Bažnïčas šventas.

1. Kłausïk Mišu šventu nobažnaj ir priᴅerantej.
2. Užłajkïk pastininkus, nůg Bažnïčas šventas užsakïtns.
3. Spaveᴅokės norints metůse kartą apë velïkas šventas ir priimk švenčausį sakramentą.
4. Ataᴅůk ᴅęšimtinę Bažnïčaj šventaj iš piłna ir iš tikra.
5. Ne imk šlubą, ne ᴅarïk vesęlės užsakïtose ᴅênose nůg Bažnïčas šventas.

Septini sakramentaj arba žinkłaj regemi, nů Kristusa Vëšpatës įstatïti, par kuŕus žmonis małonę Dëva apturˊ; të vadinasi:

1. Krikštas šventas. 2. Dirmavonė arba patvirtinims vėros šventas. 3. Pakuta arba spavednė. 4. Kunas ir krajus Pona musu Jezaus Kristaus. 5. Paskutinis paťepimas alejumi šventu. 6. Kungïstė. 7. Stonas moterïstės.

Trįs cnatas diďaušas nů Dëva:

1. Tikė arba vėra. 2. Vilus arba nodėja 3. Mejlė Dëva.

Trįs įpatingi gęri darbaj:

1. Małda. 2. Gavas arba pastiniks. 3. Ałužna.

Kęturˊas cnaťas gruntaunas nů žmogaus.

1. Gudrïbė. 2. Tejsïbė. 3. Tvirtïbe. 4. Błajvïbe arba prisiłajkims, nů visa błoga.

Kęturi grėkaj atkėršus arba Šaukantis ing dangų stkeršijima:

1. Užmušims iš sava valas nekałta žmogaus, arba pralėjims nekałta krauja. 2. Grėkas sodomiškas arba bjauŕausis. 3. Apsunkinimas

vargDëńu, naślu ir nośłaću arba apskritu siratu. 4. Użturėjims arba nutraukims, nusukims prigulinćas ałgas Darbininkams be jokos ju kalćas.

Keturi Dalïkaj gałutinej Dėl żeDna żmogaus:

1. Mirus arba smertis. 2. SuDas. 3. Pękła. 4. Dangus.

Penki Dalïkaj, kuŕus żeDnas krikśćonis po nutrotijima Duśas sava pavinas żinoti, mokėti ir tikėti:

1. Tiku, jog ïra vënas Dëvas trëjose asabose: Dëvas Tėvas, Sunus Dëva, ir Dvaśa śventa.

2. Tiku, jog antra asaba Trajćas śvenćauśas, taj ïra, sunus Dëva, Jezus Kristus stojosi żmogumi, kentėja mukas ir mirê ant kriżaus Dėl iśganima musu.

3. Tiku, jog Dëvas ïra tejsingas, gerëms Dův Dangų, piktus pękło koro.

4. Tiku, jog Duśia żmogus ïra nemari, taj ïra, nekaDa nemirśtanti.

5. Tiku, jog be małonės Dëva żmogus nėka gęra paDarïti negal.

Penki kuna pajautimaj.

1. Viżus arba regėjims. 2. Kłusis arba girDėjims. 3. Ůslis arba paůstims. 4. Smokas arba paragavims. 4 Litis arba Dasilitėjims.

Penkos ᴅalis spaveᴅnės arba pakutas.

1. Rokunᴅas sumńanės (sąžinės), arba atminims visu sava grėku.
2. Skurᴅums arba gajlesis už grėkus.
3. Tvirtas prižaᴅėjims nebgrėšïti.
4. Spaveᴅnė arba išpažinims visu sava grėku kuniguj
5. Gana paᴅarims arba išpilᴅims pakutas, nůg kuniga užᴅůtas.

Sęši grėkaj prëš Dvaśą šventą.

1. Nusiminims apë išganimą.
2. Diᴅi vïltis apturėti išganimą begęru ᴅarbu.
3. Prëštara prëš tejsïbę.
4. Pavïᴅs artimuj małonės Dëva.
5. Užsiakmenėjims grėkůse.
6. Gałutinis nepakutavojims ling smerća sava.

Septińas ᴅovanas ᴅvaśas Šventas.

1. Išmintis. 2. Numone arba protas. 3. Roᴅa. 4. Tvirtïbė. 5. Moksłas. 6. Małᴅïbe. 7, Bajmė Dëva.

Septini apvejzᴅėjimaj mëła širᴅingi ᴅėl ᴅuśas artima.

1. Grėšijanćus ir klïstanćus parsergėk ir ant gęra kęla sugrąžink.
2. Nemokanćus pamokïk.
3. Abëjojantëms ᴅůk tikrą roᴅą.
4. Luᴅnus ir smutnus pagusk ir patėšik.
5. Užrustinimus širᴅës ᴅovanok ir atłajsk.

6. Nuskaudas širdës arba krïvidas sau padarïtas kantrej nukentėk.
7. Melskės už artimus gïvus ir mirušus.

Septini apvejzdėjimaj mejlingi dėl kuna artima.

1. Ałkaną papenėk. 2. Trokštantį pagirdïk. 3. Nůgą pridenk. 4. Kęlejvį ing namus sava priimk kajp svętį. 5. Kalinį išvadůk. 6. Ligonį apłankïk ir pagusk. 7. Mirusį palidėk iš namu ir pałajdok.

Septini grėkaj marus.

1. Pujkïbė. 2. Godulïstė (łokamstva). 3. Nečistata. 4. Rustïbė. 5. Rajums (apsirijims). 6. Pavïdas. 7. Tingėjims.

Septińas cnatas prešingas septnëms grėkams marëms:

1. Pakara prëšinga didïbej.
2. Dosnums prëšinas godumuj.
3. Čistata dušas ir kuna prëšinas nečistataj.
4. Kantrïbė prëšinas narsuj, arba rustïbej.
5. Mejlė prëšinas pavïduj.
6. Błajvïbė prëšinas rajumuj.
7. Maldïbė prëšinas tingėjimuj.

Aštůni pałajminimaj gęru darbu:

1. Pavałna ubagïstė. 2. Dulsïbė, arba tikïbė. 3. Verksmas už grėkus. 4. Troškims tejsïbės

5. Mëłaširᴅïstė. 6. Čistïbe sirᴅës. 7. Ramastis arba pakajnums. 8. Kantrïbė parsekojimůse arba kentims ᴅėl tejsïbės.

Dęvini grėkaj svętimi.

1. Lepims kitam grėšïti.
2. Davims roᴅas kitam grėšïti.
3. Pavėlijims kitam grėšïti arba paᴅrąsinims grėsijančam.
4. Pagirims kitą grėšijantį.
5. Prijëmims pri savęs kitą grėšijantį.
6. Pasiᴅalïjims vëns kitam błogą ᴅarbą.
7. Użtilėjims błogu ᴅarbu.
8. Neaprejškims błogu ᴅarbu vïręsńam.
9. Neparspėjims arba neparškaᴅijims błogu ᴅarbu.

Dvïlëka vajšu Dvaśąs Šventas.

1. Mejłė. 2. Ramastis. 3. Kantrums. 4. Dorïbė. 5. Dulsïbe arba leᴅnums. 6. Linksmums. 7. Małonums. 8. Neskubums. 9. Tejsingums. 10. Gėᴅingums. 11. Błajvums arba sutura. 12. Čistums.

MAŁDAS.

Małᴅa už mirušus.

1. Ajnołas Dëva aprejškė Panaj Marijaj ir prasiᴅėja iš Dvaśas šventas. Svejka Marija ir t. t.

2. Šitaj aš tarnajtė Pona mana, tegu stojasi pagal žoɒa tava. Svejka Marija ir t. t.
3. Vo žoɒis Dëva stojasi kunumi ir gïvęna tarpe musu. Svejka Marija ir t. t.

M a ł ɒ a s u t i k u s žmogų, įvejus į trobą, užputus arba įnęšus žiburį arba žvakę, o tejpojau praejnant pro krïžu, priejnant pri spaveɒnės:

Tegu bus pagarbintas Jezus Kristus. (Atsakïk). Ant amžu amžinuju. Amen.

M a ł ɒ a p r ë š Š v e n ċ a u s į
S a k r a m e n t ą.

Tegu bus pagarbintas Š v e n ċ a u š a s S a k r a m e n t a s, tikras kunas ir kraujas Pona musu J e z u s a K r i s t u s a (sakïk tris kartus).

Vëšpate! neasmi vartus, kaɒ įvejtum sirɒin mana, bet ištark žoɒį, vo išganïši ɒušą mana. (sakïk tris kartus).

Dëve, susimilk ant manęs grėšna ir ɒušas mana (sakïk tris kartus musɒamos į krutinę).

M a ł ɒ a g a v ė n ė s.

Kurs kentėjaj už mus grėšnus, J e z a u K r i š t a u, Pone mëlas, susimilk ant musu.

Vo tu, Pana sopulinga, Motina J e z a u s, Poni svėta, užtarïk ir už mus (sakïk tris kartus).

GËSMĖS

Gësmė prëš mišas.

Pulkëm ant kęlu visi krikšconis,
Trokšdami, Jezau, tava małonės,
Su ašaromis pulkëm su vėra
Prëš tą strošnausę Jezaus apėrą.

Pabłagasłovïk, Jezau saldausis!
Małdomis musu, Tėve augščausis!
Pabłagasłovïk ir musu namams,
Dovanok vajśų gausingą łaukams.

Důk zgadą, mejlę, důk ir pakajų,
Vo dušoms čiščaus dangišką rojų,
Gïvëms svejkatą, důk čėsą gęrą.
Par tą svenčausę Mišu apėrą.

Půłam po koju Mëłaširdingas,
Jezau Saldausis, tikraj Garbingas,
Łajkïk mus visus apėko tava,
Turėk visados po sparnu sava.

Prašom męs Jezaus su karšta širde,
Małonės Tava důk mums datirti,
Pridůk mums łoską tavę garbinti.
Danguj su tavim vėčnaj givęnti. Amen.

Gësmė apë švenčausį Sakramentą.

Prëš taj didį Sakramentą,
Pulkëm prëš Jo vęjdą šventą,

Dëvą gïvą tikeᴅami,
Kuną Jezaus garbinᴅami.

Tas palika testamentą,
Tą švenčausį sakramentą,
Tas ᴅėl musu ïr ižᴅůtas,
Ir ant krïžaus aprauᴅůtas.

Garbė Tėvuj sutvertojuj,
Ir Jo sunuj Atpirktojuj
Garbė tikraj Dvaśaj šventaj,
Trims asaboms, vënam Dëvuj.

Ta jums čestis ir garbė buk,
Ant amžu amžinuju. Amen.

Gëşmė skurᴅas ᴅušas.

Vo Dëve Tėvę, Dëve małoningas!
Tegu ne žusta žmogus netejsingas,
Susimilk ant musu,
Susimilk ant musu,
Susimilk ant musu,

Vo Jezau, Jezau, musu Atpirktojau!
Nůg smerča amžu musu gelbėtojau!
Susimilk ant musu (tris kart),

Vo, Jezau Jezau, mana małońausis!
Šauku pri tavęs aš žmogus pikčausis,
Susimilk ant musu (tris kart)

Kursaj už musu grėkus nukentėjaj,
Kaᴅ kraujį Tavą švenčausį pralėjaj,
Susimilk ant musu (tris kart).

Mirej ant krïżaus, kaᴅ męs ne mirtumem,
Ant amżu kaᴅ męs pękło ne butumem,
Susimilk ant musu (tris kart).

Par kartę muką ir kraują praletą,
Prašome Tavęs, ᴅůk mums ᴅanguj vëtą.
Susimilk ant musu (tris kart).

Vo mejlingausė Marija grėšnuju,
Użtaritoja nusiᴅėjušuju,
Użtarïk uż mumis (tris kart).

Ajnołaj sargaj ir pułkaj šventuju,
Pilni linksmibu ᴅangaus isrinktuju!
Melskitės uż mumis (tris kart).
Amen.

Żinkłaj rašima.

, . : ; ? ! — ( )

Żinkłaj skajtl'aus.

1, Vëns, vëna
2, ᴅu, ᴅvi
3, trïs
4, kęturi
5, penki
6, šęši
7, septïni
8, aštůni
9, ᴅęvïni
10, ᴅęšimtis
11, vënůlëka
12, ᴅvïlëka

13, trïlëka	20, ᴅviᴅęšimtis
14, kęturólëka	21, ᴅviᴅęšimts vëns
15, penḱolëka	22, ᴅviᴅęšimts ᴅu ir t. t.
16, šešolëka	30, trisᴅęšimts
17, septińolëka	40, kęturesᴅęšimts
18, aštůńolëka	100, šimts
19, ᴅęvińolëka	200, ᴅu šimtaj

1000 tukstantis
10000 ᴅešimttukstanču
100000 šimts tukstanču
1000000 milijons.

